

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 41/2012-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. marca 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti S., K., zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 96/2007 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom

Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 96/2007 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 96/2007 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. S. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť S. trovy právneho zastúpenia v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. D. S., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. decembra 2011 doručená s'ťažnosť S., K. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 96/2007.

S'ťažovateľ podaním doručeným ústavnému súdu 23. januára 2012 preukázal svoje zastúpenie advokátkou a doplnil dôvody s'ťažnosti.

Z obsahu s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ namieta porušenie ním označeného základného a iného práva postupom okresného súdu v dôsledku nečinnosti, neefektívnej činnosti okresného súdu a neprimeranej dĺžky ním vedeného konania pod sp. zn.

19 C 96/2007, ktoré podľa sťažovateľa nebolo ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu skončené.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 96/2007, prikázal okresnému súdu v označenom konaní konať bez prietáhov a priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia advokátkou.

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa prijal na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 41/2012-24 z 8. februára 2012 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1Spr. 108/2012 z 23. februára 2012, v ktorom zhrnul doterajší priebeh konania a uviedol: *„Vzhľadom na chronológiu vo veci vykonaných úkonov je nutné pripustiť existenciu prietáhov v danom konaní v období od 31. 10. 2008 do 18. 2. 2010... sťažovateľom požadované finančné zadosťučinenie je však... neprimerane vysoké, a to predovšetkým s ohľadom na predmet konania a z neho vyplývajúce nepriaznivé dôsledky pre samotného sťažovateľa.“*

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení z 23. februára 2012 a právna zástupkyňa sťažovateľa v písomnom vyjadrení z 12. marca 2012 ústavnému súdu oznámili, že netrujú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal na ďalšie konanie uznesením z 8. februára 2012 I. senát ústavného súdu v zložení Peter Brňák (predseda senátu), Mariana Mochnáčová

a Milan Ľalík (sudcovia). V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2012 účinného od 29. februára 2012 I. senát ústavného súdu tvoria sudcovia Marianna Mochnáčová (predsedníčka senátu), Peter Brňák a Milan Ľalík (sudcovia). Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde

sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom posudzovaného konania vedeného okresným súdom je konanie o návrhu sťažovateľa doručenom okresnému súdu 25. novembra 2006, ktorým sa domáha zaplata dlhu 3 470 Sk s príslušenstvom z titulu ceny služieb spojených s užívaním a správou bytu za rok 2005. Žaloby tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Napriek tomu určitú právnu a skutkovú náročnosť posúdenia veci mohla predstavovať potreba znaleckého skúmania rozhodných skutočností.

2. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v posudzovanom konaní vedenom okresným súdom nezistil žiadne okolnosti, ktorými by sťažovateľ mohol prispieť ku vzniku priet'ahov v posudzovanom konaní.

3. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd sa oboznámil s doterajším priebehom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 19 C 96/2007 zo spisu príslušného súdu, ktorý bol ústavnému súdu okresným súdom predložený, a zistil, že konanie vo veci začalo 25. novembra 2006 na základe žaloby podanej sťažovateľom ako navrhovateľom.

V priebehu roka 2007 okresný súd vydal vo veci platobný rozkaz (22. marca 2007), proti ktorému odporca podal odpor, ktorý okresný súd doručil na vyjadrenie sťažovateľovi, vyrubil odporcovi súdny poplatok zaň, posudzoval žiadosť odporcu o oslobodenie od súdnych poplatkov a uznesením rozhodol o tejto žiadosti (10. októbra 2007).

V roku 2008 okresný súd uznesením žiadal sťažovateľa o stanovisko, či súhlasí s rozhodnutím vo veci bez nariadenia pojednávania, a poučil ho o procesných právach, a ďalším uznesením vyzval odporcu, aby sa vyjadril k návrhu (23. apríla 2008), a nariadil

vo veci prvé pojednávanie na 24. apríl 2008, ktoré bolo bez prerokovania veci pre ospravedlnenú neprítomnosť žalovaného odročené. Vo veci sa konali tri pojednávania 24. júna 2008, 12. septembra 2008 a 14. októbra 2008, ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že odporca oznámi v lehote 10 dní návrhy na doplnenie dokazovania. Odporca doručil 27. októbra 2008 okresnému súdu svoje vyjadrenie k ním navrhovanému dokazovaniu. Svoje ďalšie podanie sťažovateľ doručil okresnému súdu 31. októbra 2008.

Ďalší úkon okresného súdu nasleduje až 18. februára 2010, keď vyzval sťažovateľa na predloženie listín. Sťažovateľ reagoval na výzvu podaním doručeným 1. apríla 2010.

Pojednávanie 7. septembra 2010 bolo bez prejednávania veci z dôvodu mimoriadnej udalosti v budove okresného súdu odročené. Na pojednávaní 9. novembra 2010 zástupkyňa odporcu navrhla konanie prerušiť do právoplatného skončenia iného konania, ktoré označila, a okresný súd jej návrhu vyhovel a uznesením zo 16. novembra 2010 prerušil konanie do právoplatného rozhodnutia veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 24/2005. Na odvolanie sťažovateľa Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 1 Co 20/2011-165 zo 16. marca 2011 zrušil uznesenie okresného súdu o prerušení konania zo 16. novembra 2010 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Spis sa nachádzal na krajskom súde od 18. januára 2011 do 12. apríla 2011.

Po vrátení veci okresný súd nariadil dve pojednávania. Pojednávanie 14. júna 2011 bolo odročené bez prerokovania veci z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti odporcu a druhé pojednávanie 6. septembra 2011 sa odročilo na neurčito pre účely nariadenia znaleckého dokazovania s tým, že účastníkom bolo uložené do 10 dní oznámiť otázky pre znalca.

Odporca doručil 21. septembra 2011 okresnému súdu podanie, v ktorom trvá na vykonaní znaleckého dokazovania, avšak predtým navrhuje okresnému súdu vyzvať sťažovateľa na predloženie listín, ktoré majú byť východiskové pre znalecké dokazovanie, eventuálne v prípade ich nepredloženia navrhuje postupovať podľa údajov udaných odporcom.

Sťažovateľ v podaní doručenom okresnému súdu 5. októbra 2011 nesúhlasí s vykonaním znaleckého dokazovania vo veci a podaním doručeným 6. októbra 2011 žiada o opravu zápisnice z pojednávania konaného 6. septembra 2011, na čo reagoval okresný súd prípisom z 3. januára 2012. Okresný súd v nadväznosti na námietky sťažovateľa voči obsahu zápisnice z pojednávania konaného 6. septembra 2011 vyzval odporcu na oznámenie, či naďalej trvá na svojom návrhu na nariadenie znaleckého dokazovania. Odporca 26. januára 2012 okresnému súdu oznámil, že trvá na svojom stanovisku uvedenom v podaní z 21. septembra 2011. Znalecké dokazovanie dosiaľ okresný súd vo veci nenariadil.

Ústavný súd konštatuje, že v posudzovanom konaní okresného súdu, ktoré trvá viac ako 5 rokov a nie je právoplatne skončené, je možné ustáliť dlhšie obdobia nečinnosti okresného súdu (od novembra 2009 do februára 2010 okresný súd vo veci nevykonal jediný úkon) a neefektívnej činnosti okresného súdu (nedôvodné prerušenie konania uznesením z 9. novembra 2010 a z uvedeného dôvodu pokračovania v konaní až po vrátení veci krajským súdom 12. apríla 2011). Neefektívnosťou sa vyznačuje aj postup okresného súdu po odročení pojednávania 6. septembra 2011 pre účely nariadenia znaleckého dokazovania, ktoré napriek uvedenému dôvodu odročenia nebolo nariadené ani začiatkom marca 2012.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené uzatvára, že v posudzovanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd rozhodol v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde a prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 3 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € sťažovateľovi za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd prihliadal na celkovú dobu posudzovaného súdneho konania a jeho priebeh a na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých prier'ahoch v posudzovanom konaní.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2012 (prevzatie a príprava zastupovania, doplnenie sťažnosti). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2012 1/6 z výpočtového základu, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 127,16 € a 7,63 € režijný paušál, teda spolu za dva úkony 269,58 €. Odmenu za ďalší úkon ústavný súd nepriznal z dôvodu, že v ňom sťažovateľ neuviedol podstatné nové okolnosti oproti obsahu sťažnosti. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. marca 2012